

פרשת בראשית תשפ"ז | שנה ג' 145

הורינו

הורים נאמן הול

הורינו דברות קדשך

כיבוד אב ואם בפרשת השבוע

הרבינו יונה, וכותב; מבואר בדברי רבינו יונה חידוש נפלא שאמרו רז"ל שאדם המכבד את השכינה בכל נפשו ומאודו, אבל אינו מכבד את אביו ואימו, הוא נידון כמי שאינו מכבד את הקב"ה. ודבר זה הוא חידוש נוסף על מה שאמרו חז"ל שהוקש כבודם לכבוד המקום, ש'הוקש כבודם' מתפרש שחומר מצות כבוד אב ואם הוא ככיבוד המקום, אבל עדיין לא שמענו שאם לא מכבד את אביו ואימו, זה נחשב שגם את המקום לא מכבד. ואילו בדברי חז"ל שהביא רבינו יונה מפורש שאין כבוד המקום בלי כיבוד אב ואם. וצריך ביאור טעם הדבר.

ונראה שביאור העניין מרומז בתחלת המימרא בגמ' שם¹, וז"ל: ת"ר שלשה שותפין הן באדם הקב"ה ואביו ואימו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אימו אמר הקב"ה: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני. ובהמשך... בזמן שאדם מצער את אביו ואת אימו, אמר הקב"ה: יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם, שאלמלי דרתי ביניהם ציערוני.

מוסיף הגאון רבי יוסף רפפורט, שאפשר ללמוד מקור לדברי חז"ל שאב ואם חשובים כשותפים של הקב"ה, מפרשתנו פרשת בראשית. בלידת הבן הראשון בבריא, כתוב "ותלד את קין ותאמר קניתי איש את ה'", ומפרש רש"י: "קניתי את ה' - כמו עם ה', כשברא אותי ואני אישי לבד בראנו, אבל בזה (הילד הראשון) שותפים אנו עמו עכ"ל.

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו (ב' כ"ד)
כתב הרד"ק, וז"ל: ופשוט הכתוב קרוב לתרגומו, כי לא אמר שיעזוב איש אביו ואימו בעבור אשתו, שלא יעבדם ויכבדם כפי כוחו, אלא אמר כי דין הוא כי יעזוב איש את אביו ואת אימו שגדל עמהם עד שנשא אישה, ויעזבם מלדור עמהם, ודבק באשתו וידור עמה בבית אחד.

ולמדים אנו מדבריו, שאין המשמעות שאדם צריך לעזוב את אביו ואימו, אלא שכך הוא דרך העולם שאחר הנישואים אדם עוזב את המגורים בבית הוריו ומתגורר עם בני ביתו, אבל וודאי שחייב הוא בכבוד הוריו כתמיד.

ותלד את קין ותאמר קניתי איש את ה' (ד', א')

כתב רבינו יונה בסוף אגרת התשובה, וז"ל: דע שהעולם כולו נברא לכבוד השי"ת, שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו'. והרוצה לכבד את השם יתברך יכבד את אביו ואימו. אמרו רז"ל בזמן שמכבד אדם אביו ואימו אומר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני. ועיקר כיבוד אב ואם לעשות להם נחת רוח בין בדברים בין במעשה. והמצערם בדברים גדול עונו מנשוא וכו' ע"כ.

בספר 'יושר הור' להגאון רבי יוסף רפפורט, מביא את דברי

1. קידושין ל-לא.

כשם שחובה על כל אחד ואחד מישראל ללמוד את ההלכות המצויות, כהלכות ברכות, שבת, שמירת הלשון ועוד, כך חובה על כל אדם ללמוד ולשנן את הלכות כיבוד אב ואם ומוראם, שמצווה זו היא תמידית בכל זמן, וחמורה היא עד מאוד, ואם לא ילמד את ההלכות, מאין ידע היאך לקיימן, ויכשל בדברים רבים, מבלי לדעת שהוא נכשל.

הורינו דרך חיים

כיבוד אב ואם בהלכה ומנהג

עפ"י קונטרס הלכות כיבוד אב ואם בשבתות ומועדי השנה, להגאון רבי שמשון קורלנדסקי מח"ס 'המאורות הגדולים'

הכנת האוכל לאביו, האם היא מצווה כמו להאכילו?

פסק השו"ע¹: איזהו כבוד: מאכילו ומשקהו, מלביש ומכסהו, מכניס ומוציא. ויתננו לו בסבר פנים יפות, שאפילו מאכילו בכל יום פטומות (עוף משובח) והראה לו פנים זועפות, נענש עליו. וכן להפך אם מטחין אביו ברחיים... ומדבר פיוסים על לב אביו ומראה לו שכוונתו לטובה... נוחל עולם הבא.

מה זה אומר להאכיל אותו ולהשקות אותו? חלק מהראשונים כתבו שהכנת האוכל היא רק "הכשר מצווה" ולא המצווה עצמה. והרמב"ן כתב שסברת אותם הראשונים היא שלא מוכח מהכנת האוכל שמכין את זה עבור אביו. ולפי זה, במידה ויהיה מוכח שעושה כך לכבוד אביו, ההכנה עצמה תהיה כבר מצווה. ולגוף המצווה, היינו, שעליו לכבד את ההורים בקניית המאכלים, הכנת האוכל והאכלתם בפועל. וכך גם לכאורה לגבי החיוב להלבישם. כאשר בת מסתובבת בחנויות ומסייעת לאמא שלה לקנות בגד בדיוק לטעמה של האמא, לכאורה פשוט שמקיימת

היא בכך מצוות כיבוד אם לדאוג לה ללבוש.

וכן עליו לתמוך בהם בהליכתם ובחזרתם מביתם אם צריכים עזרה לכך. וכן עליו להיות ממונה על נכסיהם ולשכור להם דירה וכדו' אם הדבר קשה להם. וכמו כן מצוה לבא לבקר את הוריו בביתם ולא יפחות בזה מרגילות העולם. ועל כן, ראוי שיגורו הילדים בעיר של הוריהם כדי שיוכלו לכבדם, ובפרט כשההורים זקנים.

ויש להדגיש, כל הנ"ל רק דוגמאות לכיבוד, שבאמת גדרי הכבוד הם רבים עד אין מספר. וכלשון הרמב"ם²: "והעניין ארוך מאוד... ומסרו לנו מהם דוגמא... והנגרר אחריהם מחויבים הבנים והבנות שיעשו אותם לאביהם".

אמרו חז"ל: המכבד את אביו, הקב"ה נותן לו בנים שיכבדוהו - מידה כנגד מידה. (מדרש תלפיות ענף כיבוד אב ואם, ודייק כן מילקוט איוב תתקכ"ז)

1. יו"ד ר"מ ד' 2. פירוש המשניות קידושין פ"א מ"ז

מעשה אבות

סיפור מהחיים

סיפר הגאון רבי אביגדור נבנצל; אחד מצאצאיו של מרן הגר"ח מבריסק סיפר פעם על תובנה נוקבת ששמע מפי בנו של רבי חיים. הוא שאל אותו: "מה בין הדרך שבה אנו, הבנים, מכבדים את אבינו, לבין הדרך שבה מכבדו הגאון רבי ברוך בער?" (הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל "ברכת שמואל", היה תלמידו המובהק של רבי חיים, ולא היה שיעור לכבוד שנהג ברבו).

השיב לו: ההבדל הוא שאילו היה אבינו נכנס לחדר, מצביע על כיסא ואומר לנו שזה לא כיסא, זה פרה – מתוך כבודו לא היינו יושבים על אותו כיסא כל עוד הוא נמצא בחדר. אך משהיה יוצא, היינו יושבים עליו, שהרי עינינו רואות שזה כיסא ולא פרה. ואילו הגאון רבי ברוך בער, היה נוטל דלי ומנסה לחלוב את הכיסא!

(ומי יודע, שמא מי שהגיע לדרגה כזו של אמונת חכמים, אכן עולה היה בידו להוציא חלב מהכיסא.)

והוסיף על כך הגאון רבי אביגדור נבנצל; מובן שרבי חיים מעולם לא הוציא מפיו דבר תמוה כזה, ועל כן לא הגיע הבדל זה לכלל מעשה. אך מה שלמדים מכאן הוא, שלא רבי ברוך בער ולא בנו של רבי חיים היו מעזים לשבת בפניו על כיסא שאמר עליו שפרה הוא. אף אילו היה משמיע דברים חסרי שחר כאלה, לא היו נוהגים בדרך הסותרת את דבריו. (שיעור, כ' שבט תש"ע)

הגאון הצדיק רבי זונדל קרויזר זצוק"ל בעל "אור החמה", הגיע פעם לתחנת מוניות שירות 'ירושלים בני ברק', שבמעלה רחוב שטראוס (פינת חיי אדם) בירושלים. והנה, בעודו ממתין בישיבתו במונית שיתמלא הרכב ויוכלו לצאת בנסיעתם לבני ברק, ראה פתאום מן החלון את אביו רבי אליהו צבי, כשהוא חוצה בדרכו את רחוב שטראוס, בחזרתו מבית הכנסת 'זיכרון משה' לביתו... תיכף כשראהו קפץ רבי זונדל החוצה מן המונית, ונעמד בחוץ על מקומו בהכנעה וביראת הכבוד, אף שאביו לא ראהו כלל, והביט כך על אביו בכל עת חצייתו את רחוב שטראוס, עד שהמשיך הלאה בדרכו ונעלם מעיניו. לאחר שכבר לא היה אביו לנגד עיניו, חזר למקומו במונית, שבינתיים התמלאה בנוסעים ויצאה לדרך. (טיב המעשיות' וישב)

כשהגיע בנו של רבי חנוך קעניך מאלכסנדר למצוות, בירך האב את ברכת "בְּרוּךְ שֶׁפָּטַרְנִי מֵעֲנֻשׁוֹ שֶׁל זֶה" כנהוג, ואחר כך אמר לבנו: "אני כבר פטור ממך, אבל אתה עדיין לא פטור ממני."

אדם חקלאי סיפר שהיה במצב קשה שהיה חייב לקטוף את המלפפונים במושב, והפועלים לא נמצאים והוא צריך לעבוד לבד. הוא ביקש מבנו שהיה בצבא לעזור לו. הבן החייל נשאר לעזור לאביו וחזר לצבא לאחר יום או יומיים. הוא קיבל קיתון של צעקות מהקצין, ששלח אותו לכלא לחודש ימים. אחרי שבועיים התחילה מלחמת יום הכיפורים, והוא היחיד שנשאר מכל הפלוגה.

(מהעלון 'תוספת חיים' אגודה לחיזוק כיבוד הורים, מפסקי הגאון רבי בן ציון מוצפי)

ניתן לקבל את גיליונות הורינו במייל גם באנגלית ובאידיש

כתבו לנו הצטרפות - אנגלית / אידיש
וקבלו את הגיליון מדי שבוע לתיבת המייל שלכם

הצטרפו עכשיו: horeinuorg@gmail.com

רב הנסתר

מאמר חז"ל או מעשה רב בנושאי מצוות כיבוד הורים נטמנו בתמונה, גלו ושלחו לנו, ואולי תזכו בפרסים!

horeinuorg@gmail.com

או בפקס: 077-6021640

פתרון חידת 'רב הנסתר' לגיליון פרשת נצבים וילך

בן שידע לאגוד לולב, אסור לו לבקש מאביו שיאגוד עבורו. ואם אינו יודע לאגוד לבד את הלולב, יכול לבקש מאביו שיאגוד עבורו, ואין זה נקרא שמשמש באביו, שכל מה שאסור לבקש מהאב זה דווקא כשהבן יכול לעשות זאת בעצמו אבל אם הבן בעצמו לא יודע לעשות כן, מותר. (הגר"נ קרליץ ב'חוט שני')

הודעה תשלח לפותרים נכונה שעלו בגורל.

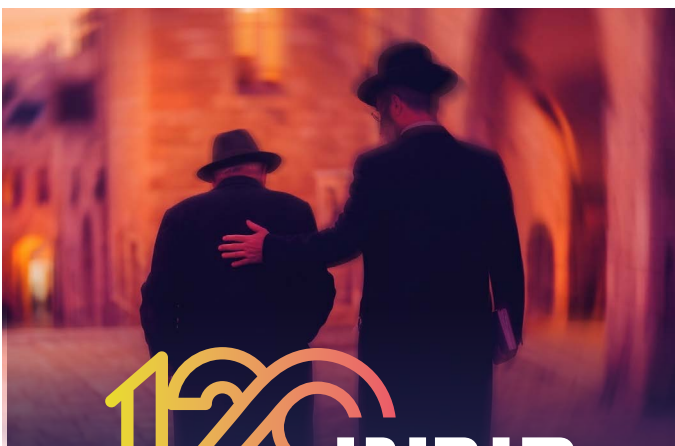

ניתן להפנות שאלות ליועצי 'הורינו' עבור מדור זה
בכתובת דוא"ל המופיעה בגב הגיליון. סודיות מובטחת.

והשיב לב
שאלות ותשובות משולחנם של
יועצים רבניים ומטפלים

מולם, וכן לא לביישם באזני אחרים.
ודבר אחרון - לקחת בחשבון שיש לכם הורים מבוגרים, זה הזמן לחטוף ולחטוף מהמצווה היקרה הזאת, מי יודע כמה זמן עוד יישאר לכם לזכות בה. רבים מאוד מתחרטים על ההזדמנות שהחמיצו ואין להם אפשרות לתקן. אז הַחֲזִיקוּ בכל כוחכם במצווה, נצלו כל רגע. קודם כל בשבילך, למען ייטב לך.

הורינו
איכות חיים, אריכות ימים

כנס ההשקה

**יום שלישי
ט' חשון (20.10)
בשעה 06:00 בערב!**

**בית יד שרה
שד' הרצל 124 ירושלים**

**פרטים מלאים בעז"ה בגיליון שבוע הבא
עקבו אחר העדכונים
horeinu120@gmail.com**

יד שרה
הורינו
הורים נאמן ה"ל
לע"נ מנחם מנדל בן יהושע דב ז"ל

? שלום וברכה, תודה שאתם נותנים את האפשרות לכתוב, ובכלל כל החיזוק במצווה זה דבר ממש גדול וראוי להערכה. הייתי בערב שלכם ברמת בית שמש, היה לי חשוב לבוא, לא שמעתי עליכם קודם. טוב שהגעתי אני חושבת. שאלתי היא איך ניתן לכבד הורים שהרבה זמן מהחיים שלי פחדתי מהם.. ולא סתם.

האמת שעכשיו זה קרוב לשבת (לא הספקתי קודם לצערי לכתוב פה) ואמרתי לעצמי שאני חייבת לעשות צעד בעניין לפני שבת... כי באמת שנים אני מתפללת ובוכה ממש (!!!) לזכות לכבד אותם, לצד הכאב מהם.

חשוב לציין שאני לא בקשר איתם מאז שנת תשע"ח. חוץ מפעם אחת שפגשתי את אמא שלי וזה לא היה ניסיון מוצלח... (היה אירוע לא כ"כ משמח בלשון המעטה שגרם לזה...) בקיצור אשמח לעזרה, כי הם מבוגרים מעל 80 ואני ממש דואגת ולא שמחה מהמצב...

! שלום וברכה, קודם כל, זה שאת בוכה ומתפללת שנים על הזכות לכבד את הוריי - זה כשלעצמו עדות ליחס האמיתי בעומק הלב של כבוד אליהם. לפני הכל: וודאי שילד לא צריך לכבד בצורה ובאופן שהוא נפגע, אבל יש דרכים רבות לכבד בלי להיפגע. פגיעה היא לא "כרטיס פטור" מחיוב הכיבוד, אלא הכרח לחשוב איך ניתן לכבד, בלי להיפגע. כמו למשל למנות מישהו שידאג לצרכיהם. או לדוגמה, כדברי ה'חיי אדם' שעיקר הכיבוד במחשבה, ואם ילד חושב על הוריו דבר מה חיובי ומלמד עליהם זכות, הרי הוא מקיים בכך מצוות כיבוד אב ואם.

בנוסף, מצד מורא אביו ואימו, מגיעה זהירות שלא לצערם ולא לגרום להם בושה או ביזוי וכדו' האיסור הזה נשאר תמיד בכל מצב, גם כשנפגעים מהם. בגמ' כתוב: אפילו זורקים ארנקו לים, ואפילו סוטרים על פניו בפני רבים, אסור לביישם ולבזותם ולצערם. ולכן, בכל מקרה נתק מוחלט ומופגן שמצער אותם הוא בעייתי מבחינה הלכתית, אין לכך שום היתר. כמובן שלא צריך להיפגע מהם, אלא להבהיר להם שמכבדים אותם אבל כדי שלא להיפגע שומרים איתם על קשר בדרך שונה.

יש כמה נקודות שכדאי לחשוב עליהן:

א. למצא נקודת הבנה ללא צורך הצדקה. להבין את ההורים לא אומר להסכים איתם, אבל ברגע שמבינים את הגורמים, יותר קל. (בדרגה גבוהה יותר, גם ללמד עליהם זכות מנקודת מבט חדשה) לדוגמא - אמא צועקת על הילדים. זה יכול להיות לא מוצדק, אבל זה לא עניינו של הילד לדון אותה, ובוודאי לא להאשים אותה שזה איסור עבורו. אבל להבין, אולי הייתה במצב מסוים, הוא יכול. **ההבנה יכולה להיות כלי ליצירת קשר מחודש.**

ב. להתפלל עבורם (בראותם, שלומם), זו כשלעצמה הבעת כבוד ורצון טוב.

ג. לדבר בשבחם בנקודה בה יש אפשרות לשבח אותם, בלי חובה להתקרב בצורה שעלולה לגרום לפגיעה.

ד. להימנע מוויכוחים וליבוי חילוקי הדעות והצפת הכאב

חני אחותי הגדולה ההסתייגות

השנה קרה אצלנו בבית דבר חשוב מאוד, חני אחותי התחילה סמינר. אני לא רוצה להגיד שמאז היא השתנתה, אני גם לא אומר מלה רעה על אחותי הגדולה, אני רק מוסר לכם כמה פרטים, ואתם כבר תחליטו לבד. למשל, פעם חני הייתה אומרת; מני, אולי תזיז את התיק שלך? היום היא אומרת; מני, התיק הזה לא יכול להישאר כאן, תיקח אותו בבקשה.

שמעתם לב? לא 'אולי', התיק פשוט לא יכול. כאלו יש איזה תקנון חדש של הסמינר שאוסר על תיקי חידוד במסדרון. או למשל ליבי, פעם, כשהוא היה לוקח עוגיה לפני ארוחת ערב, חני הייתה אומרת; ליבי, אמא מרשה? היום היא אומרת; ליבי, תחזיר את זה. בקול של מישהי שיש לה כבר נסיון של לפחות שבועיים וחצי בסמינר.

אני דוקא שמח בשבילה, היא קבלה תיק חדש, היא נוסעת כל בוקר, ויש לה מורות חדשות וחברות חדשות ומערכת שגוראת לי מסבכת יותר מלוח זמני רכבת ישראל. אבל לפי דעתי האישית, מהרגע שילדה מתחילה סמינר ועד שהיא נהיית אמא בעצמה אמור לעבר קצת זמן. נגיד... כמה שנים.

הבעיה שלי התחילה ביום שלישי, כשחזרתי מהחידוד עוף ורעב. אמא הייתה בחדר עם נחמושה, וליבי ישב על הרצפה בסלון ונכה משהו מקביות. הורדתי את התיק ליד הדלת ונגשתי למטבח לבדק מה מצב האכל. ואז חני קוראת לי - תרים את התיק. הסתפלתי על התיק, הסתכלתי על חני, עוד מעט.

לא עוד מעט, עכשיו, היא אמרה. פה כבר הרגשתי שמשהו בסדרי בראשית השתבש. מי אמר? אני, היא אומרת. המשכתי למטבח. מני, תרים בבקשה את התיק! אני ארים. אז תרים. אני יודע. אם אתה יודע, למה הוא עדין שם? זאת שאלה מעצבנת, בעקר בגלל שאין לי עליה תשובה טובה.

חזרתי, לקחתי את התיק והכנסתי לחדר, לא בגלל שחני אמרה, פשוט כי ממילא התפנתי, חשוב לי שתדעו את זה.

כשחזרתי לסלון, חני בדיק הייתה באמצע לחנך את ליבי שיאסוף את הקביות לפני שהוא מוציא טושים. היה בינינו רגע של אחות אחים נדירה, שנינו הבנו שאנחנו נמצאים תחת הנהלה חדשה. מה קרה, מני אותך לאמא? חני הסתובבה אלי - מני, אל תתחיל. אני לא מתחיל, רק שואל. ואז אמא קראה לחני מהחדר.

ליבי התקרב אלי ולחש; נראה לי בסמינר מלמדים אותן להגיד מה לעשות. כנראה זה מקצוע חובה, לחשתי בחזרה. אחרי כמה דקות חני יצאה. "אמא בבקשה שאני אשמר עכשיו על נחמושה רבע שעה. מני,

היא גם אמרה שאתה וליבי תסדרו את הסלון לפני ארוחת ערב". באמת אמא אמרה? כן מני, באמת. אתה יכול לשאל אותה אבל בדיק עכשיו היא מנסה לנחם. עכשיו הסתבכתי. כי לפני רגע היה לי ברור מאוד שחני היא לא אמא שלי, ואני יודע שיש לי מצוה מיוחדת לכבד את אחותי הגדולה, למדתי על זה, אני באמת מאוד מכבד אותה, אבל זה אומר שהיא יכולה לומר לי מתי שהיא רוצה מה לעשות? ליבי כבר התחיל לאסוף קביות, איזה חלשלוש.

כמעט אמרתי; אל תגידי לי מה לעשות, אבל אז חשבתי; למי אני בעצם לא שומע עכשיו, לחני או לאמא? כי אם אמא בבקשה ממנה להעביר לי משהו, זה כבר ספור אחר. אספתי את הספרים, אחר כך את המשחק של ליבי. ואז גליתי שליבי יודע לפזר קביות למרחקים שאפילו היצן לא תכנן. חני עברה בסלון עם נחמה על הידים. יפה מאוד, היא אמרה. אל תגדמי, אני עושה את זה בגלל אמא, אמרתי מיד. היא חיכה.

בערב, אחרי שהבית קצת נרגע, שאלתי את אבא. אם חני אומרת לי לעשות משהו, אני צריך לשמע לה? אבא הרים גבה. מה קרה? ספרתי לו, לא הכל, אני לא מדבר לשון הרע. בערף הכל.

אבא הקשיב וחיך קצת. אתה צודק בדרך אחד, חני היא אחותך, לא אמא שלך. ידעתי, סוף סוף! יש צדק בעולם. אבל! המשויף אבא, אם אמא או אני מבקשים מחני להיות אחראית על משהו, והיא אומרת לה בשמינו מה צריך לעשות, אז לכבד אותנו פרושו גם

לשתף אתה פעלה.

ואם אמא לא בבקשה ממנה? אז היא עדין אחותך הגדולה, ויש לה מצוה לכבד אותה ולדבר אליה יפה. אבל היא לא הופכת לאמא רק מפני שהתחילה סמינר. מצוין, את המסופט הזה אני צריך למסגר.

למחרת חזרתי מהחידוד, הנחתי את התיק ליד הדלת. ואז חשבתי רגע והרמתי אותו מיד, חני ראתה. יפה מני, גם את הנעלים שלך. עצרתי והסתפלתי עליה - אמא בבקשה? חני נסתה להשאר רצינית, בסוף צחקקה. לא. הרמתי גם את הנעלים, חני הפתעה. מה קרה, למה הרמתי? משכתי בכתפיים... כי את צודקת שהן לא צריכות להיות שם, אבל אל תתרגלי. היא חיכה.

לפעמים אפשר לעשות מה שאחות גדולה מבקשת גם בלי להיות חביבים, סתם כי היא צודקת, אבל את זה אני מבקש לא להעביר לחני. היא רק התחילה סמינר, לא צריך לתת לה יותר מדי בטחון כבר בחדש הראשון.